

CNS

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

174:331.578.2

ETIČNI kodeks organiziranega prostovoljstva / [avtorji Tereza
Novak ... et al.]. - Ljubljana : CNVOS - Zavod Center za
informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij, 2006

ISBN 961-91351-6-4

1. Novak, Tereza

226992640

ETIČNI KODEKS ORGANIZIRANEGA PROSTOVOLJSTVA

Zavod Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij

Povšetova 37, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija

telefon: (+386 1) 542 14 22 | faks: (+386 1) 542 14 24

cnvos@mail.ljudmila.org | www.cnvos.si

Sežana, 14. januar 2006

Spoštovane bralke in spoštovani bralci, drage prostovoljke in dragi prostovoljci,

prostovoljstvo je dobrina, ki je ne bo nikoli preveč in za katero vsi upamo, da je ne bo nikoli zmanjkalo. Bogata zgodovina prostovoljstva na Slovenskem, požrtvovalnost, solidarnost in čut za pomoč soljudem v stiski so temeljna načela, zaradi katerih je potrebno prostovoljstvo negovati in načrtno razvijati tudi v prihodnje.

Zaspati na lovorikah uspehov prostovoljstva bi bilo zelo slabo za prihodnje rodove, zato želi CNVOS v sodelovanju s Slovensko filantropijo pomagati pri podpori organiziranemu prostovoljstvu, za katerega je bil etični kodeks sprejet na V. kongresu prostovoljstva. Podpora spletnemu portalu www.prostovoljstvo.org in širjenje kodeksa med organizacijami civilne družbe sta poleg izobraževanja mentorjev in mentoric, prostovoljcev in prostovoljk osnovni nalogi za našo prihodnost.

Vsemu skupaj pa dodajmo še skrb za sistemska vprašanja prostovoljstva, ki morajo biti v prihodnje urejena v korist prostovoljnih organizacij in prostovoljskega dela, saj ta deluje kot socialni korektiv za vse tiste, ki imajo manj, kot potrebujejo za življenje, in si marsičesa ne morejo privoščiti.

S tiskano izdajo kodeksa želimo doseči večjo ozaveščenost mentorjev in mentoric, prostovoljcev in prostovoljk o njihovih pravicah in dolžnostih, s katerimi se srečujejo pri svojem delu. Ravno tako želimo organizacijam pomagati pri uvajanju osnovnih standardov, ki bodo omogočili kvalitetno delo in hkrati tudi dvignili ugled prostovoljnega dela, predvsem med mladimi, in s tem zagotovili trajnostni koncept razvoja prostovoljstva, ki bi se prenašal iz generacije v generacijo.

Iz nagovora dr. Janeza Drnovška na IV. kongresu prostovoljstva v Novem mestu 5.12.2003 je bilo čutiti potrebo po vrednotah, ki jih današnji tempo življenja prepogosto zrine z obzorja v tekmi za čim boljši položaj v družbi: "Če danes gledamo na razvoj v svetu, vidi-

mo, da iščemo izhode v številnih situacijah. Nobena država še ni prišla do vseh odgovorov na številne izzive in neravnotežja, ki jih povzročata sodobni razvoj človeštva. Trajnostni razvoj naj bi bil nekakšen odgovor. Iskanje možnosti za uravnotežen razvoj, ki poleg gospodarske uspešnosti prinaša tudi še socialno ravnotežje, in iskanje nečesa, kar presega okvire gospodarskega tekmovanja. Ko smo pred kratkim na posvetu o vrednotah, ki sem ga organiziral, govorili o vrednotah v slovenski družbi, so bile najpogosteje uporabljene besede solidarnost, sočutje, pomoč drugih, človekovo dostojanstvo. To so tiste vrednote, ki se najbolj povezujejo z vašim delom."

Po podatkih analize "Velikost, obseg in vloga zasebnega neprofitnega sektorja v Sloveniji" (Kolarič, Črnak-Meglič, in dr., 2006) imamo v Sloveniji izredno močno razvit sektor prostovoljskega dela, in sicer ga uporabljajo kar v 89,2 % vseh društev, 96,1 % cerkvenih organizacij in 41,3 % zavodov.

Iz omenjene analize tudi izhaja, da prostovoljci vodijo nevladne organizacije, saj je kljub velikemu številu NVO delež zaposlenih v tem sektorju izredno majhen in predstavlja le 0,53 % vseh zaposlenih v Sloveniji. Če k temu prištejemo tudi druge oblike plačanega dela, dobimo delež 0,74 % zaposlenih.

6 Anketa kaže, da je število ur, ki jih opravijo prostovoljci, največje v zavodih (142,9 ure na organizacijo) in društvih (122,2 ure na organizacijo), najmanjši pa v ustanovah (48 ur na organizacijo). V anketiranih nevladnih organizacijah opravijo prostovoljci in prostovoljke skupno 64.693 ur dela. Posplošena ocena za sektor pokaže, da so prostovoljke in prostovoljci v slovenskih nevladnih organizacijah v letu 2004 opravili 1.239.756 ur, kar pomeni, da so opravili obseg dela 7.125 polno zaposlenih delavcev.¹ Glede na število delovno aktivnega prebivalstva v Sloveniji v letu 2004 je to enakovredno 0,91% obsega dela zaposlenih oziroma 126 % dela, ki ga v nevladnih organizacijah opravijo tisti, ki za svoje delo bodisi kot zaposleni ali drugače prejema plačilo.

Republika Slovenija tako prek prostovoljskega dela ustvari ogromno dodano vrednost s sorazmerno majhnim vložkom v društva in zavode. To delo pa je izredno plemenito in pomembno za razvoj družbe in boljše življenje v njej.

Kajti če se ljudje dobro počutijo in imajo močan občutek solidarnosti in vzajemnosti, tudi država bolje uspeva. In država bi morala skrbeti za dobro počutje državljanek in državljanov, mar ne?

Jože Gornik
direktor

1 Če obseg teh ur preračunamo v denarna sredstva, po vrednosti študentske ure 800 SIT to pomeni, da je bilo delo, ki so ga opravili prostovoljci in prostovoljke v nevladnih organizacijah v letu 2004, vredno 992 milijonov SIT na mesec oz. 11,9 milijarde SIT letno.

Predstavitev Etičnega kodeksa

Etični kodeks organiziranega prostovoljstva je nastal na pobudo organizacij, ki so na 4. Slovenskem kongresu prostovoljstva v Novem mestu leta 2003 razpravljale v okviru delavnice na temo etike v prostovoljstvu. Razpravljavci so bili mnenja, da bi bil etični kodeks, ki bi postavil osnovne smernice oziroma napotke organiziranemu prostovoljstvu, nadvse dobrodošla noviteta v sferi prostovoljstva. Leta 2004 smo na Slovenski filantropiji sestavili prvi osnutek etičnega kodeksa prostovoljstva, ki smo ga javno obravnavali na forumu z naslovom Etika v prostovoljstvu, 7. decembra 2004, v Ljubljani. Z upoštevanjem pripomb, sugestij, komentarjev in dopolnitev različnih organizacij, smo v razširjeni skupini zainteresiranih strokovnjakov iz različnih prostovoljskih organizacij pripravili končno besedilo kodeksa, ki je bil z manjšimi popravki in veliko podporo sprejet na 5. Slovenskem kongresu prostovoljstva v Sežani, 14. januarja 2006.

Etični kodeks organiziranega prostovoljstva predstavlja osnovne napotke dobrega dela v prostovoljstvu, ki naj bi jih upoštevale vse prostovoljske organizacije, ne glede na dejavnost, v katero so prostovoljke in prostovoljci vključeni. Pripravljavci smo se ob pisanju kodeksa zavedali raznolikosti prostovoljskega dela zato smo vsa določila pripravili kar se da splošno, s predpostavko, da lahko vsaka prostovoljska dejavnost zahteva pripravo posebnega kodeksa, ki bi upošteval posebnosti različnih dejavnosti.

Podpis Etičnega kodeksa organiziranega prostovoljstva predstavlja zagotovilo organizacije pristopnice, da aktivnosti, v katere vključuje prostovoljke in prostovoljce, izvaja v skladu z določili kodeksa kot priporočilo dobrega ravnanja. Hkrati s podpisom kodeksa organizacija pridobi možnost uporabe logotipa Prostovoljstva, kot simbola kakovosti Prostovoljskega dela, ki ga podeli Center za razvoj in promocijo prostovoljstva pri Slovenski filantropiji.

Tereza Novak, Slovenska filantropija
Ljubljana, 29. maj 2006

Sestava Etične komisije

8

Predsednica

Anica Mikuš Kos, Slovenska filantropija

Člani

Branka Bukovec, Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto

Imre Jerebic, Slovenska Karitas

Liana Kalčina, IDC Sveta Evrope

Janez Matoh, Olimpijski komite Slovenije

Alenka Oblak, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov

dr. Jože Ramovš, Inštitut Antona Trstenjaka

Tatjana Samec, Slovenska filantropija

Boris Švegelj, Sklad Silva

**Organizacija, ki nudi tehnično podporo za delo Etične komisije, je
Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva,**

Poljanska 12, 1000 Ljubljana, Slovenija

Tel.: 01 / 430 12 88, 01 / 433 40 24

Faks: 01 / 430 12 89

El. pošta: info@filantropija.org

www.filantropija.org

www.prostovoljstvo.org

Uvod

Etični kodeks organiziranega prostovoljstva izhaja iz Ustave in zakonov Republike Slovenije, določil in načel Splošne deklaracije o prostovoljstvu, ki jo je sprejela Mednarodna zveza prostovoljcev in prostovoljk leta 1990 v Parizu, Splošne deklaracije OZN o človekovih pravicah iz leta 1948, Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter drugih mednarodnih sporazumov s področja človekovih pravic, odgovornosti do narave in živih bitij, ki jih je Slovenija podpisala ali ratificirala, kakor tudi iz bogate zgodovine prostovoljstva na Slovenskem.

Etični kodeks zavezuje vse prostovoljke, prostovoljce in prostovoljske organizacije. Kodeks predstavlja osnovne smernice in minimalne standarde, ki naj bi jih prostovoljke, prostovoljci in prostovoljske organizacije upoštevali pri svojem delu.

Prostovoljsko delo je delo, ki ga po svoji svobodni odločitvi in brez materialnih koristi opravlja posameznica/posameznik v dobro drugih ali za skupno javno korist.

Prostovoljka, prostovoljec je posameznica, posameznik, ki opravlja prostovoljsko delo. Posameznik je lahko (istočasno oz. izmenoma) prostovoljka, prostovoljec, uporabnica, uporabnik ali organizatorica, organizator prostovoljskega dela.

Za organizirano prostovoljsko delo velja prostovoljsko delo, ki se izvaja v okviru dejavnosti pravnih oseb, katerih delovanje oziroma programi, v katere so vključeni prostovoljke, prostovoljci, so v skladu z zakonom opredeljeni kot nepridobitni.

Prostovoljske organizacije so organizacije (nevladne organizacije in/ali javni zavodi), ki pri svojem delu v pretežni meri uporabljajo tudi prostovoljce, jih za to delo same pridobivajo in usposabljujejo, in sicer v korist te organizacije, v dobro drugih ali za skupno javno korist.

Organizatorji prostovoljskega dela pa so organizacije (nevladne in/ali javni zavodi), ki same pridobivajo in usposablajo prostovoljce in prostovoljke za organizirano prostovoljsko delo v svojih programih in programih drugih izvajalcev, ter organizacije, ki pri svojem delu uporabljajo organizirane skupine prostovoljcev in prostovoljk iz vrst prostovoljskih organizacij.

Kodeks temelji na vzajemnem spoštovanju vseh, ki so vključeni v proces prostovoljskega dela.

Prostovoljke, prostovoljci in prostovoljske organizacije pri prostovoljskem delu z ljudmi spoštujejo pravice in posebnosti vseh, ne glede na raso, barvo kože, spol, starost, narodnostno ali etnično poreklo, jezik, gmotni ali družbeni položaj, življenjski stil, spolno, politično ali versko usmerjenost, socialni izvor, zmanjšane duševne ali telesne sposobnosti ali na kakšne druge okoliščine.

SPLOŠNA ETIČNA NAČELA

A. ORGANIZACIJE

1. Organizacija seznanjena prostovoljko / prostovoljca z etičnim kodeksom, pravili delovanja organizacije in organiziranostjo prostovoljskega dela. Po potrebi poskrbi za pojasnila o vsebini posameznih določil kodeksa. S prostovoljko / prostovoljcem sklene dogovor o medsebojnem sodelovanju.
2. Pri osebah, mlajših od petnajst let, in osebah z zmanjšano opravilno sposobnostjo organizacije pridobijo pisno soglasje njihovih staršev oz. skrbnikov, tako za opravljanje prostovoljskega dela kot tudi za prejemanje prostovoljske pomoči.
3. Organizacije spoštujejo svobodno odločitev prostovoljke/prostovoljca za vključitev v prostovoljstvo in za prekinitev sodelovanja v njem.
4. Organizacija ustrezno usposobi prostovoljko / prostovoljca za opravljanje prostovoljskega dela. Posreduje ji/mu informacije in temeljna znanja za naloge, s katerimi se bo srečala/srečal pri svojem delu.
5. Organizacija se lahko glede na naravo dela odloča o primernosti prostovoljke / prostovoljca za določeno delo in jo/ga po potrebi preusmeri ali ji/mu pomaga pri izbiri drugega ustreznega prostovoljskega dela.
6. Organizacija poskrbi, da so o vlogi prostovoljke / prostovoljca seznanjeni vsi v organizaciji in vsi vključeni v delo, ki ga prostovoljka / prostovoljec opravlja.
7. Organizacija poskrbi za prepoznavnost prostovoljke / prostovoljca z ustreznim simbolom, izkaznico ali čim drugim.

8. Organizacija in prostovoljka / prostovoljec sooblikujeta program prostovoljskega dela in pogoje za njegovo izvajanje.
9. V času sodelovanja organizacija nudi prostovoljki / prostovoljcu podporo in sprotno ocenjevanje njenega / njegovega dela.
10. Organizacija je odgovorna za izvajanje programov prostovoljskega dela in še posebej za zaščito mladoletnih prostovoljcev / prostovoljk.
11. Organizacija izdaja potrdila o opravljenem usposabljanju in prostovoljskem delu.

B. PROSTVOLJKA/PROSTVOLJEC

1. Prostovoljka / prostovoljec ima pravico in dolžnost biti seznanjen in razumeti etični kodeks organiziranega prostovoljstva.
2. Prostovoljka / prostovoljec upošteva vse dogovore in pravila organizacije ter deluje v skladu z njenimi cilji in načeli.
3. Prostovoljka / prostovoljec sodeluje z vsemi, vključenimi v prostovoljsko delo, ki ga izvaja. Med seboj si pomagajo in usklajujejo svoje delo za blaginjo uporabnic / uporabnikov in drugih, vključenih v prostovoljsko delo.
4. Ob strokovnih, moralnih ali drugih dilemah se prostovoljka / prostovoljec posvetuje z odgovornimi za delo, ki ga opravlja.
5. Prostovoljka / prostovoljec poroča o svojem prostovoljskem delu odgovorni osebi za to delo.
6. Prostovoljki / prostovoljcu organizacija pravočasno zagotovi vse potrebne informacije za kakovostno opravljanje organiziranega prostovoljskega dela.
7. Prostovoljka / prostovoljec uporabnici / uporabniku (ali skrbnici / skrbniku) že na začetku sodelovanja na razumljiv način posreduje vse pomembne osnovne informacije o njunem medsebojnem sodelovanju ter o pravicah uporabnice / uporabnika. Uporabnica / uporabnik, (skrbnica / skrbnik) in prostovoljka / prostovoljec dosežeta soglasje (praviloma ustno, izjemoma pisno) o medsebojnem sodelovanju.
8. Prostovoljka / prostovoljec spoštuje pravico uporabnic / uporabnikov do svobode odločanja, izbire ali zavrnitve in hkrati ščiti interese uporabnic / uporabnikov.
9. Prostovoljka / prostovoljec pri delu z uporabnikom ne vsiljuje svojih političnih, verskih ali drugih osebnih prepričanj. Ne zlorablja svojega odnosa z uporabnico / uporabnikom za zadovoljitev svojih čustvenih, seksualnih, finančnih ali drugih

potreb. Ne izsiljuje in ne vrši fizičnega ali psihičnega nasilja nad uporabnico / uporabnikom.

10. Pri svojem delu in v dialogu z uporabnico / uporabnikom prostovoljka / prostovoljec spoštuje njeno / njegovo osebnost, stališča, vrednote, čustveno doživljanje in njene / njegove življenjske okoliščine.
11. Prostovoljka / prostovoljec varuje blaginjo uporabnic / uporabnikov in drugih, vključenih v organizirano prostovoljsko delo. Upošteva vse zdravstvene in varnostne standarde in ukrepe, da bi preprečil-a poškodbe ali prenos bolezni na uporabnike ali druge, ter preprečuje kakršnokoli oškodovanje vseh vključenih.
12. Prostovoljka / prostovoljec upošteva zaupnost podatkov (zbiranje in posredovanje) vsakega, tudi bivšega uporabnika / uporabnice.
Lahko zbira le tiste osebne podatke, ki jih potrebuje za svoje delo.

Tretji pristojni osebi lahko posreduje podatke le:

- če je uporabnica / uporabnik (ali skrbnica / skrbnik) informirana / informiran o namenu zbiranja podatkov in da svoje pisno soglasje;
- če tako določa zakon;
- v izrednih primerih, če s tem prepreči življenjsko ali drugo hujšo nevarnost.

13

Razen v izrednih primerih se v svoji prostovoljski organizaciji oz. pri organizatorju prostovoljskega dela o tem prej posvetuje z odgovornim za delo, ki ga opravlja.

13. Prostovoljka / prostovoljec skrbi za ugled prostovoljstva in prostovoljskih organizacij oz. organizatorjev prostovoljskega dela. Svoje delo javno predstavlja na način, ki ne zavaja javnosti, ni lažen, ne podcenjuje dela drugih prostovoljk in prostovoljcev ter organizacij. S svojimi izjavami ne škodi ugledu uporabnika / uporabnikov.
14. V primeru, da prostovoljka / prostovoljec pri svojem delu ali v svoji organizaciji opazi kršitev načel tega kodeksa, na to najprej opozori odgovorne v svoji organizaciji, razen če nujnost situacije ne zahteva drugačnega ukrepanja.

ETIČNA KOMISIJA

14

O kršitvah etičnega kodeksa organiziranega prostovoljstva presoja pri vsaki prostovoljski organizaciji in/ali pri organizatorju prostovoljstva organ, pristojen za takšno razsojanje. Organizacija se lahko obrne tudi na skupno Etično komisijo prostovoljskih organizacij in organizatorjev prostovoljstva, ki je sestavljena iz 5 do 11 predstavnic / predstavnikov različnih organizacij in ki jo imenuje Kongres prostovoljstva za mandat dveh let oz. do naslednjega zasedanja kongresa. Kongres določi prvo organizacijo kot koordinatorico tehnične podpore za delo te komisije. Kasneje Kongres prostovoljstva lahko sprejme odločitev o morebitni spremembi organizacije kot koordinatorice tehnične podpore za njeno delo.

Etična komisija ob konstituiranju sprejme tudi poslovnik (pravilnik) za svoje delovanje in ga v vednost pošlje vsem organizacijam, ki so pristopile k Etičnemu kodeksu prostovoljstva.

Na Etično komisijo se lahko obrne prostovoljska organizacija oz. organizator prostovoljstva, ki želi pridobiti mnenje ali oceno o vprašanih in dilemah, povezanih z Etičnim kodeksom organiziranega prostovoljstva. Na Etično komisijo se lahko pisno obrne tudi vsaka posameznica / posameznik, če ni zadovoljna / zadovoljen s presojo prostovoljske organizacije, v kateri ali za katero opravlja prostovoljsko delo.

Etična Komisija sprejema ocene, stališča, mnenja in predloge na osnovi konsenza.

O svojih ocenah in odločitvah obvesti pobudnico / pobudnika postopka.

Izdajatelj: Zavod Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij
Povšetova 37, SI – 1000 Ljubljana | telefon: (+386 1) 542 14 22 | fax: (+386 1) 542 14 24
cnvos@mail.ljudmila.org | www.cnvos.si

ETIČNI KODEKS ORGANIZIRANEGA PROSTOVOLJSTVA

Urednik: Jože Gornik

Avtorji: Tereza Novak, Liana Kalčina, Anica Mikuš Kos, Alenka Oblak, Primož Jamšek, Sašo Kronegger in
Tatjana Samec.

Jezikovni pregled: Nikolina Koljanin

Tisk: Stane Peklaj

Založil: CNVOS

Izšlo s podporo Ministrstva za javno upravo.

Ljubljana, junij 2006